

Політологічний зміст поняття корупції

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. поняття корупції зазнало значних змін у своєму контенті, як на політичному змісті, так і на соціальному. Це все зумовлено із посиленням масштабності цієї проблеми. В сучасному суспільстві, із зростанням багатой меншості, зростає і сама корупція. Це спричинено суспільними принципами та менталітетом, що був створений протягом багатьох століть. Зараз кожен у погоні за своїм щастям хоче збагатитися. Актуальність цієї проблеми піднято на новий, інший за важкістю, рівень, адже ця проблема буде актуальною завжди. І скільки б не створювали організацій для боротьби з корупцією, але корінь закопаний на стільки глибоко у самому суспільстві, що багато вже вважають, що це є нормою.

Мета. Дослідити політологічний зміст поняття корупції, методи протидії корупції, що використовує держава; отримати загальний обсяг знань про поняття корупції. Для висвітлення даної мети ми ставимо наступні завдання:

- поняття, види та форми корупції.
- суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.
- заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції.

Стан дослідження. Над даною темою працювали, як і вітчизняні науковці, зокрема: М. Ю. Тихомиров, М. І. Мельник, О. В. Терещук, Б. В. Вояженкін, І. Я. Богданова, А. І. Кирпичникова, І. М. Клямкіна, В. О. Рукавишникова, Г. А. Сатарова, Л. М. Тимофєєва, А.В. Цапліна та ін.

Виклад матеріалу. Корупція - це одне з явищ, які здатні породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та соціального розвитку кожної держави, насамперед це стосується політики, економіки, державного управління, а також є однією із ключових передумов існування організованої злочинності. Поняття корупції у загальноприйнятому розумінні цього явища вперше було сформульовано 34-ю Сесією Генеральної Асамблеї ООН у 1979 р. Замість нього використовувалися терміни "хабарництво", "зловживання службовим становищем", "попуск" тощо.

Розглядаючи корупцію як соціально-правове явище, доречним насамперед буде навести визначення даного поняття в національній та іноземній правовій літературі. У сучасному юридичному енциклопедичному словнику корупція визначається як "злочинна діяльність в сфері політики чи державного управління, яка полягає у використанні посадовими особами довірених їм прав та владних повноважень для особистого збагачення".

До корупції може бути схильна будь-яка людина, що володіє дискреційними повноваженнями — повноваженнями щодо розподілу якихось ресурсів, що їй не належать, на свій розсуд (чиновник, депутат, суддя, співробітник правоохоронних органів, адміністратор, екзаменатор, лікар тощо). Головним стимулом до корупції є можливість отримання економічного прибутку (ренти), зв'язаного з використанням владних повноважень, а головним стримувальним чинником — ризик викриття і покарання.

За макроекономічними та політекономічними дослідженнями, корупція є найбільшою перепорою до економічного зростання і розвитку, здатною поставити під загрозу будь-які перетворення.

Провівши певні дослідження, я хочу виокремити певні види корупції, про які я дізнався:

1. «Високорівнева» (або «елітарна», «можновладна») корупція характерна для вищих ешелонів влади (вищі органи влади, центральні органи виконавчої влади, центральні апарати правоохоронних органів та судової гілки влади). Саме на цьому рівні розробляються корупційні схеми, створюються корупційні мережі.

2. Корупція в середніх ешелонах влади (обласного рівня). Практично тотожна корупції «елітарній». У зв'язку з меншим рівнем повноважень відрізняється меншими можливостями корупціонерів обласного рівня використовувати державну власність у своїх

особистих цілях. Тут менші фінансові потоки, менша кількість великих об'єктів державної власності, обмежені й владні повноваження чиновництва.

3. Корупція «низова» (дрібного чиновництва), тобто держслужбовців які безпосередньо проводять роботу з підготовки управлінських рішень, висновків, готують або видають відповідні дозволи, інші документи, здійснюють контрольні дії, розслідування справ, безпосередньо притягають до правової відповідальності. Це місцевий локальний рівень (рівень муніципальної влади), де не вирішуються питання глобального, довгострокового характеру.

4. Корупція «від злиднів». Найбільш безпечний вид корупції. Здійснюється дрібним чиновництвом не на постійній основі, ситуативно або коли вже склалося «зовсім скрутне матеріальне становище». Її відносна безпечність полягає у тому, що корупційні дії вчиняються службовцями, які мають достатньо високий моральний рівень, люблять свою країну, поважають свій народ.

Також корупцію можна поділити за:

- сферами діяльності: політична; економічна, або ділова (бізнес-еліта країни); побутова.
- гілками влади: корупція чиновництва у сфері законодавчої влади; виконавчої влади; судової влади.
- часом вчинення: ситуативна; корупція на постійній основі, коли це стає способом життя службовця, істотним матеріальним поповненням власного бюджету.

На сьогоднішній день не відомі методи з педагогіки та менеджменту, які б гарантували, що людина буде ідеальним чиновником. Проте існує чимало країн з вельми низьким рівнем корупції. Більше того, відомі історичні приклади, коли дії, направлені на зниження корупції, призвели до значних успіхів: Сінгапур, Гонконг, Португалія, Швеція. Це однозначно, говорить на користь того, що методи боротьби з корупцією існують. Проте, в умовах коли корупцію поширено практично скрізь, розпуск корумпованих органів влади представляється одним з дієвих радикальних способів, як від неї позбавитися.

Крім розпуску органів влади, існують декілька можливих підходів до зменшення корупції. По-перше, можна посилити закони і їхнє виконання, тим самим підвищивши ризик покарання. По-друге, можна створити економічні механізми, що дозволяють посадовим особам збільшити свої доходи, не порушуючи правила і закони. По-третє, можна підсилити роль ринків і конкуренції, тим самим зменшивши розмір потенційного прибутку від корупції. Можливо існують ще й інші підходи до вирішення цієї проблеми, проте знайти їх під час свого дослідження мені не вдалося. Мабуть слід також зазначити, що 9 грудня — Міжнародний день боротьби з корупцією.

Спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є:

- органи прокуратури;
- спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України;
- спеціальні підрозділи податкової міліції;
- спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України;
- спеціальні підрозділи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, якщо інше не передбачено законом.

Суб'єктами, які беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках – у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень:

- 1) уповноважені підрозділи органів державної влади;
- 2) місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування;
- 3) підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові та службові особи, а також громадяни, об'єднання громадян за їх згодою.

Особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, особам, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та особам, які не є державними службовцями, але надають публічні послуги забороняється використовувати свої службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Також існують спеціальні перевірки про які слід згадати. Організація проведення спеціальної перевірки покладається на керівника (заступника керівника) органу державної влади, органу місцевого самоврядування, на зайняття посади в якому претендує особа, крім випадків, установлених законом. До проведення спеціальної перевірки залучаються спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, а в разі потреби – інші центральні органи виконавчої влади.

Із набуттям повноважень, Президент України Петро Порошенко та уряд під тиском громадськості почали проводити нові антикорупційні реформи. Було прийнято Закон, спрямований на реформування судової системи; антикорупційну стратегію на 2014—2017 роки; утворені нові органи — Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро, Бізнес-омбудсмен. Розвивається електронне урядування.

Виходячи з вище наведеного, можна зробити висновок, що для антикорупційних змін в Україні необхідно:

- забезпечити політичну незалежність антикорупційних органів від правлячої еліти;
- налагодити ефективну роботу Національного антикорупційного бюро і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- сформувати чесний і непідкупний судовий корпус, що буде діяти згідно з принципом верховенства права;
- створення інформаційних продуктів, освітніх програм, що розказують про негативні наслідки корупційних діянь;
- забезпечити покарання для посадовців, що вчинили корупційний злочин, з неможливістю подальшого зайняття посади державного службовця.

Висновок. Поняття корупції є досить обширним і з якої сторони не підійдеш, воно заставить кожного замислитись над повнотою цього значення. Стереотипом залишитися найпростіше визначення, яке знають ще зі школи: корупція – це злочин, який виконується лише тоді, коли посадові особи скоюють якусь незаконну дію для власного збагачення. У наш час існує багато методів для боротьби з цією «хворобою», що надвисла над людьми, але чи справді вони дійсні, ми точно знати не можемо. Багато служб залучаються для боротьби з корупцією і їх робота дається в знаки, але ми не можемо бути впевнені, що це не ще одна корумпована схема для збагачення якоїсь і без цього багатії людини, яка може усім цим орудувати.

Список використаної літератури:

1. Міфтахутдінов В. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення. <http://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalna-vidpovidalnist-za-korupciyni-pravoporushennya.html>
2. Декларація Організації об'єднаних націй про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях від 16 грудня 1996 р. // Міжнародні правові акти та законодавчо окремих країн про корупцію/ Упоряд.: М.І. Камлик та ін. – К.: Школяр, 1999. – 480 с.
3. Свистун І. Запобігання проявам корупції. <http://sumyjust.gov.ua/rozjasnennya/2749-zapobgannya-proyavam-korupcyi.html>
4. Камлик М. І. Невмержицький Є. В. Про результати дослідження проблем, що пов'язані з протидією корупції в Україні. // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – № 2. – с. 99.
5. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2015

6. Про запобігання корупції: Верховна Рада України; Закон від 14.10.2014 № 1700-VII.
7. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 1 липня 2014 року // *Офіційний вісник України* – № 44. – Ст. 9.
8. Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. *Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*
9. Шумка М. *Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі / Михайлина Шумка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у XXI ст.» м. Київ, 1-2 квітня 2016 р.*
10. Гончарук-Чолач, Т. *Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 72-81.*
11. Гурик М.І., Шумка М. Л. *«Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Серія «Філософія». – Вип. 8. – Острог, 2011. – С. 36-46.*